

ДИТЯЧА ЦЕНТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА
ім. О.С.ПУШКІНА («КНИЖЧИН ДІМ»)
ГО «ІНФОРМАЦІЙНО-КУЛЬТУРНИЙ
ЦЕНТР «ЧЕСЬКА ЛАСТІВКА»

ЧАРІВНА СИЛА КОЛИСКОВОЇ ПІСНІ

Пам'ятка батькам, що виховують з любов'ю

Краматорськ, 2020 р.

Шановні матусі!

Якщо у вашій родині з'явилося малятко, або ви тільки чекаєте на його появу, - просимо вас звернути увагу на це видання, яке розповість вам про користь колискових пісень для розвитку малюка.

Багато пісень є в різних народів, та «найстарші за віком» і найважливіші за значенням – колискові. Деякі вчені найдавнішими вважають календарно-обрядові пісні, але, погодьтесь, будь-який мисливець за мамонтами був спочатку малюком, якого заколисувала мама, співаючи пісень.

Слово «колискова» є в кожній мові:

- в англійській – lullaby
- у польській – kolysanka
- в італійській – ninnaanna
- у македонській – приспівна
- у турецькій – ninni
- у хорватській – uspravanka
- в японській – коморі
- у корейській – jajang-ga
- у білоруській – калиханка
- у чеській – ukolébavka.

Недарма кажуть, що виховання людини починається з колискових пісень. Слово «колискова» походить від дієслова «колибать» (колихати, гойдати), відповідно, співалася така пісня малюкові, якого вколисували в колисці. Наші предки надавали колисковій містичного значення, адже вона володіє величезною силою навіювання. Для кожного немовляти колискова була своя, її при народженні складала мати. Потім ця пісня все життя була оберегом дитини.

Коліскові є частиною ритуалу засинання у всіх світових культурах. Вважається, що колискова - це любов, виражена у словах. Вона дарує малюкові затишок і спокій, формуючи звичку легко засинати. У момент наспівування колискової виникає

почуття захищеності, закладаються основи базової довіри до світу.

Чим більше звуків чує новонароджений, тим швидше буде розвиватися його мовлення! Коліскові знайомлять маля з новими словами, вводять його в світ невідомих інтонацій і образів.

Слухаючи постійно один і той самий текст, дитина запам'ятовує слова та інтонації, а це сприяє формуванню пам'яті.

Якщо вам хочеться захистити дитину від будь-яких неприємностей, розповісти їй про свою любов і ніжність, а потрібних – красивих, ніжних, пестливих – слів не завжди вистачає – зверніться до народного джерела Слова – коліскових пісень!

Коліскова пісня – найперша розмова мами зі своїм маленьким щастям, це музика любові мами й малюка. У всьому світі немає слів, якими можна було б передати материнські почуття, виражені в прекрасній мелодії коліскової пісні. Вона є найсолодшою, найніжнішою, теплою і рідною піснею маляті, тому що виконує її рідна матуся. Коліскова пісня – це «тепла» нитка, яка передає світ любові, доброти, ніжності, ласки, краси, турботи, щирості, мудрості ... від матері до дитини.

ЯК КОЛИСКОВІ ВПЛИВАЮТЬ НА ДИТИНУ

1. Перші уроки рідної мови для дитини

Буває, що мами не співають своїй дитині колискові пісні, сумніваючись у своїх вокальних здібностях, бояться пошкодити музичний слух дитини. А тим часом саме спів мами цілющий для малюка. Відсутність музичних здібностей - не привід відмовляти дитині в колискових піснях. Найголовніше - пам'ятати, що музику потрібно пропустити крізь себе. Як це зробити? Просто тихенько наспівуйте. Колискові - перші уроки рідної мови для дитини. Пісні допомагають малюкові запам'ятовувати слова, їх значення, порядок слів у реченні.

Коліскова для дитини - не тільки спосіб заспокоїтися і міцно заснути, але й показник того, що все в порядку: мама поруч і любить її. Крім того, останні дослідження показали, що за допомогою співучих колискових у дитини поступово формується **фонетична карта мови**, вона краще сприймає і запам'ятовує емоційно забарвлені слова і фрази, а значить, - раніше почне розмовляти.

Тож, дорогі матері, співайте своїм дітям колискові! Це допоможе їм вирости врівноваженими й доброзичливими людьми. «Через цю ніжну пісню можемо передати дитині найсильніші емоції і почуття - ласку, любов, турботу. Вони народжуються в душах тих, хто співає, і тих, хто слухає, а це об'єднує, зміцнює, надихає», - вважає історик Тарас Шафран.

Джерело: <http://www.sde.org.ua/zmi/zlus/item/2118-istoriya-vynyknennya-ta-znachennya-kolyskovykh-pisen.http>

2. Колискову називають першим музичним враженням дитини, універсальним терапевтичним засобом

Починати спів колискових малюкові потрібно ще в період вагітності. Доведено, що дитина в утробі матері сприймає музику, мову, інтонації голосу. Новонароджений, слухаючи пісеньки, які мама співає йому, впізнає їх і заспокоюється, скоріше починає реагувати на мамин голос і видавати у відповідь мелодійні звуки.

Спів колискових сприяє поліпшенню психічного стану самої жінки - у неї зменшуються прояви токсикозу, легше протікає вагітність. У співаючої жінки відбувається сповільнення ритмів серцевих скорочень, тиск приходить в норму, до дитини надходить більша кількість кисню. Відбувається гармонізація її серцебиття, а разом з коливаннями навколоплідних вод дитина отримує ніжний масаж тільця. У подальшому у мам поліпшується лактація, іде встановлення більш близьких відносин з дітьми; недоношені немовлята швидше набираються сил.

Фахівці прямо рекомендують співати коліскові дітям, у яких спостерігається перинатальна енцефалопатія (порушення функцій або структури головного мозку), порушення ритму дихання, є брадикардія (зменшення частоти серцевих скорочень) або порушення моторики кишковика. Також доведено, що відмінний профілактичний засіб проти рухових і мовних розладів (заїкуватість, тіки, порушення координації, моторні стереотипи) - унікальна ритміка колискових пісень. Коліскові можуть служити чудовим профілактичним засобом.

Спів коліскової має допомогти дитині скоріше заснути, тому мелодії в піснях найчастіше монотонні. При цьому дитині неважливо, який у мами музичний слух, чи достатньо гарний у неї голос, вона все одно виявляє лише реакцію на тембр голосу, на м'яке виконання, на ліричне звучання. Співати коліскову краще з посмішкою, тоді голос стає особливо сердечним.

3. Крок до розвитку мовлення

Через спів дитина отримує перші уроки **розвитку мовлення**. У відповідь мамі вона починає «гулити», а значить, розвивається її гортань - головний інструмент нашої мовної діяльності.

Колискова розрахована на властивості пам'яті немовляти, яке ще не може міцно запам'ятовувати словесну інформацію. Звикаючи до повторюваних інтонацій пісні, дитина починає відчувати різницю між окремими словами, що допомагає їй краще й швидше оволодіти мовою і розуміти її зміст.

Коліскові пісні складаються практично з іменників і дієслів, у текстах пісень знаходить відображення тільки те, що маля може реально сприймати: предмети і рухи.

Характерним для колискових є різні повторення, в яких фігурують звукові поєднання, склади, окремі слова та їх ланцюжки - за рахунок цього йде **збагачення словника дитини**. Однак колискові потрібні не тільки немовлятам, але й більш дорослим дітям. Вони дають ази граматичного ладу мовлення, допомагають утворювати однокореневі слова (наприклад, «кіт», «котичок», «коток», «котик», «котя»).

4. Вироблення дикції

У дошкільному віці важливим завданням є **вироблення дикції**. Відомий факт, що в дитини в цьому віці ще недостатньо координовано і чітко працюють органи мовленнєвого апарату. Багато дітей відрізняються зайвою квапливістю в мові, нечітким вимовлянням слів, «проковтуванням» закінчень або занадто сповільненою манерою вимови.

Коліскові лаконічні й чіткі по формі, вони глибокі й ритмічні, тому, повторюючи їх, діти долають недоліки мови. Головний вплив

колискових на дітей - розвиток гнучкості і рухливості мовного апарату дитини, формування правильної вимови звуків, освоєння інтонаційних багатств і різного темпу мовлення.

5. Розвиток мислення

Спів колискових впливає також на **розвиток мислення дитини**. Від того, які пісні співала їй мама (і чи співала взагалі), залежать характер маленької людини, її фізичне здоров'я, психологічна стійкість.

Для повноцінного розвитку маляті важливо знати, що воно бажане й кохане, його мама - найкраща, а рідний дім –теплий і затишний.

Більше того, у колискових піснях мама вибудовує світ дитини, протиставляючи всім небезпекам зовнішнього світу теплоту і захищеність домівки. Ніжність, ласку, сердечність, задушевність, спокій несуть ці пісні, вони знімають зайву тривожність, збудження. **Діти, які не знали колискових, виростають більш егоїстичними й злими, вони частіше схильні до різних психічних розладів.**

6. Обережно: шум змінює свідомість!

Фахівці вважають дуже небезпечним перебування дітей у постійному шумі, чи то працюючі телевизор і комп'ютер, чи просто гучна мова. Твердження, ніби дитина чудово засинає під звуки рок-музики або «попси», частково можуть відповідати дійсності. Тільки малюк не засинає - він впадає в стан зміненої свідомості, кажучи молодіжною мовою, «вирубається». Справа в тому, що при дуже гучних звуках відбувається помітне гальмування діяльності кори головного мозку і розгальмовування підкіркових центрів. Це те саме, що й під час сп'яніння. Єдине, чого можна домогтися, замінивши колискові пісні телевизором, - розвинути в малюка **синдром дефіциту уваги (СДУ)**.

У даний час, за оцінками психіатрів, від СДУ страждає приблизно 15-20% сучасних дітей. Цей синдром виражається в нездатності дитини зосередитися. Малюки з СДУ, не можуть нормально вчитися, страждають від проблем у стосунках з іншими людьми. Справді, кому захочеться дружити з дитиною, якій не під силу спокійно чекати своєї черги в

грі, що забирає іграшки в інших, ламає їх, «плює» на всілякі ігрові правила? Дорослим з СДУ часто притаманні маніакально-депресивні розлади, у них відзначається схильність до насильства, зловживання алкоголем і наркотиками.

Синдром дефіциту уваги, на щастя, піддається корекції. А ось первинна **алекситимія** - нездатність висловлювати свої почуття словами - корекції практично не піддається. Є підстави вважати, що емоційний розвиток людини знаходиться в прямій залежності від моделі відносин «мама-дитина» в період раннього дитинства. Відсутність тепла й контакту між ними обертається з часом багатьма проблемами. Проведені дослідження показують, що 5-23% населення Землі мають ті чи інші **алекситимічні риси**, причому чоловіки страждають у 7-8 разів частіше, ніж жінки. Ці люди багатослівно описують свої фізичні відчуття (на прикладах, порівняннях), однак вони не можуть чітко їх сформулювати. Їх міжособистісні зв'язки, як правило, мізерні, їм властива натягнутість у позі й рухах, бідність міміки.

Тож співайте своїм дітям колискові хоча б до трьох років! Це допоможе їм вирости врівноваженими і доброзичливими людьми. Колискова - це магія. Зумійте ж правильно скористатися її чарами!

Джерело: <http://6578867.blogspot.com/2014/02/blog-post.html>

ОСЬ ДЕКІЛЬКА КОЛИСКОВИХ, ЯКІ МОЖНА Й ТРЕБА СПІВАТИ МАЛЕЧІ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА ПІСНЯ “ОЙ ХОДИТЬ СОН КОЛО ВІКОН”

Ой ходить сон коло вікон,
А дрімота коло плота.
Питається сон дрімоти:
- А де будем ночувати?
- Де хатонька тепленька,
Де дитина маленька,
Туди підем ночувати
І дитину колисати.

Ой на kota – воркота,
На дитину - дрімота,
Котик буде воркотати -
Дитинонька буде спати.

P.S. Про унікальну мелодійність українських колискових свідчить цікавий факт.

Американський композитор Джордж Гершвін 1935 року написав арію «Summertime» для опери «Поргі і Бесс». За словами Алексіс Кохан, Гершвін написав цю композицію під враженням від української колискової пісні «Ой ходить сон коло вікон», яку він почув у Нью-Йорку у виконанні Українського Національного Хору під керуванням Олександра Кошиця у 1929 році. Арія була написана у лютому 1934 року.

Джерело: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ой_ходить_сон_коло_вікон

Посилання на арію «Summertime» у виконанні Елли Фіцджеральд та Луї Армстронга - https://www.youtube.com/watch?v=h3kQt14_50Q

Кожна матуся співає дитині «свою» колискову, тому серед народних колісанок спостерігається варіативність. Як, наприклад, у наступній колисковій.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА ПІСНЯ «ОЙ ЛЮЛЕНЬКИ, ЛЮЛІ»

Ой люленьки, люлі,
Прилетіли гулі,
Сіли на воротях
В червоних чоботях.
А воротця: скрип-скрип,
Моя доця (мій синочок) спить-спить.
Лю-ю-у-лі!

*** (варіант 2)

Люлі-люлі-люлі,
Прилетіли гулі.
Та й сіли на бильця,
Поскладали крильця.
Тихше, гулі, не гудіть,
Нам дитину не будіть.
(Нашу доню не збудіть).

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА «КОТИКУ МАЛЕНЬКИЙ»

Котику маленький.
Котику сіренький,
Не ходи по хаті,
Доня (або ім'я дитини) буде спати.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА «ПІШЛА КИЦЯ ПО ВОДИЦЮ»

— Ой піди ж ти, Кицю,
Піди по водицю,
Та не впади в криницю!
Пішла Киця по водицю
Та й упала у криницю.
Біжить Котик виручати,
А вже Киці не видати.
Витяг Кицю за вухо
Та й посадив, де сухо:
— Лежи, Кицю, тута,
А я знайду прута! —
Ще прута не найшов,
А вже Киці не знайшов.

**УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА
«ОЙ ХОДИЛА ЖУРАВОЧКА»**

Ой ходила журавочка та й по комишу,
А я свою дитиночку та й заколишу.
Як ступила журавочка да на той пожар,
Попекла босі ніжки – стало мені жаль.

**УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА
«А-А-А, КОТІВ ДВА»**

А-а-а, котів два, сірі-білі обидва,
Бережком ходили, качечку ловили.
А качечку – на юшечку,
А пір'ячко – в подушечку,
Щоб дитинка була спала,
Була спала, не кричала,
А-а-а! А-а-а!

**УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА
«ОГІРОЧОК»**

Огірочок, огірочок,
Не ходи за той тиночок.
Там мишка живе,
Тобі хвостик відірве.

Часто колискові мама немовляти створює сама. Ось зразок саме такої пісеньки.

«НЕ НЯВЧИ, КОТОЧКУ»

Не нявчи, коточку, цить,
Нехай доця наша спить.
Котик, котик, коточку',
Не лягай спать на бочку',

А лягай на спинці –
Матимеш гостинці:
Дам мисочку молочка,
М'якенького пиріжка.
Повечеряв – муркотить,
А дитинка наша спить.

З власного досвіду знаю, що колисковими інколи бувають ліричні родинно-побутові пісні, наприклад:

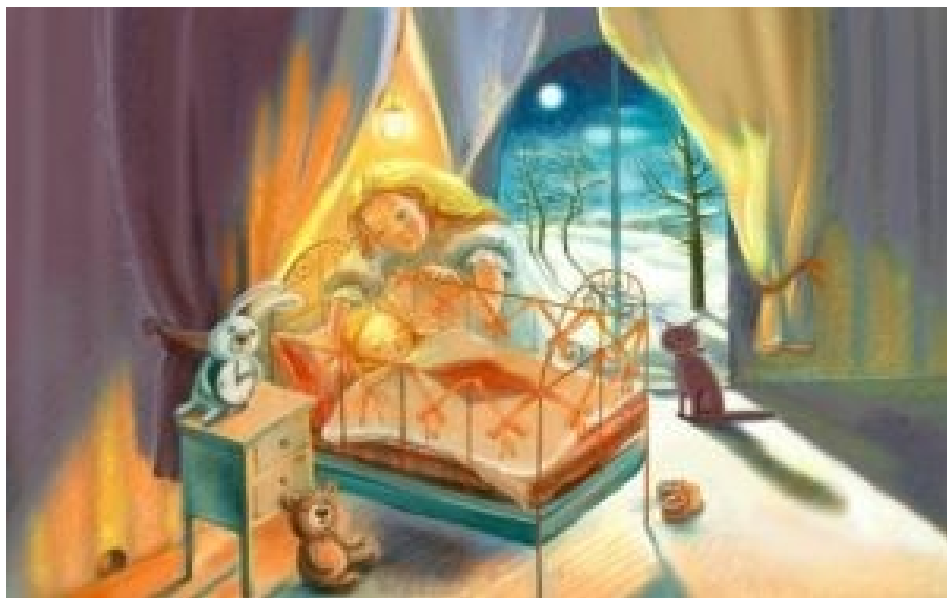
«НА КАЛИНІ, НА МАЛИНІ»

На калині, на малині колихала
Ой да Марусина свого сина.
Колихала, забавляла. Коло неї
Ой да рута-м'ята присов'яла.
Присов'яла ще й присохла.
Чи я в тебе,
Ой да, моя мамо, недоросла?
Недоросла й переросла.
Не йди, доню,
Ой да за старого – будеш добра.
А я піду, не боюся. Єсть у полі
Ой да кущ калини – прихилюся.

«ПОНАД ЛУГОМ ЗЕЛЕНЬКИМ»

Понад лугом зелененьким
Брала вдова льон дрібненький.
Вона брала-вибирала,
Тонкий голос подавала.
Там Василько сіно косить,
Тонкий голос переносить.
Кинув косу додолоньку,

А сам пішов додомоньку.
Прийшла мати та й до хати,
Стала Василя питати:
- Ой, Васильку, що думаєш?
Чом не п'єш і не гуляєш?
- Дозволь, мати, вдову брати -
Тоді будем пить-гуляти.
- Не дозволю вдову брати –
Вдова вміє чарувати.
Вчарувала мужа свого –
причарує й сина мого.

Елла та Анна Верещаги

СПІВАЙТЕ КОЛИСКОВІ ДІТЯМ

Співайте колискові дітям,
З пісень приходить світ життя.
Там котик ходить, місяць світить
І стежка в'ється в майбуття.

Співайте дітям колискові
Про те, як сядуть голуби
На нові воротця тесові,
І як зозулі – на дуби...

Співайте серцем, це – важливо,
Щоб з перших тижнів немовля
Відчуло: мама творить диво,
Що лишиться на все життя.
Співайте дітям колискові!..

Додаткові джерела:

У виданні використані зображення з ресурсів інтернету.

Укладач: Елла Верещага,
голова ГО «ІКЦ «Чеська ластівка»

Редактор: Ніна Якименко

Відповідальний за випуск: Ганна Бахман

Дитяча центральна бібліотека ім. О.С.Пушкіна, м. Краматорськ, 2020, тираж - 15 прим.